

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОРТОВИХ МІСТ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Хабуденко А. Д.

студент 3 курсу групи 3351

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова

м. Миколаїв, Україна

Історія українських портових міст є важливою складовою формування національної ідентичності, оскільки саме ці міста протягом століть виступали осередками економічного розвитку, культурного обміну та міжнаціональної взаємодії. Портові міста України формувалися як відкриті соціокультурні простори, де поєднувалися різні традиції, мови та релігії, що сприяло формуванню багатогранної, але водночас цілісної української ідентичності. Локальна історія як науковий і освітній напрям відіграє ключову роль у збереженні історичної пам'яті. Вона дозволяє глибше осмислити процеси, що відбувалися на конкретних територіях, і зрозуміти їх вплив на загальнонаціональний розвиток. У цьому контексті історія портових міст виступає важливим елементом національного нормативу, адже саме через морські ворота Україна взаємодіяла зі світом, формуючи свою економічну та культурну суб'єктність [3].

Особливе значення серед українських портових міст мають Одеса, Миколаїв, Херсон, Маріуполь та інші. Їх розвиток був тісно пов'язаний із географічним розташуванням, природними ресурсами та історичними обставинами. Наприклад, Одеса стала одним із найбільших торговельних центрів Чорноморського регіону, де активно розвивалися міжнародні зв'язки, формувалася багатонаціональна громада та створювалися умови для розвитку культури й освіти. Миколаїв, як центр суднобудування, відігравав важливу роль у розвитку морської індустрії та військово-морського флоту. Херсон став одним із перших портів, через який здійснювалася активна торгівля, а Маріуполь – важливим промисловим і транспортним вузлом на сході України. Усі ці міста мають свою унікальну історію, але водночас об'єднані спільною функцією – забезпечення морських зв'язків України зі світом.

Історія портових міст тісно пов'язана з процесами урбанізації та модернізації. Саме тут швидше впроваджувалися нові технології, розвивалися інфраструктура та промисловість. Це сприяло формуванню нових соціальних груп, зокрема робітничого класу, інтелігенції,

підприємців. У результаті виникали нові форми соціальної взаємодії та культурного життя, що впливали на формування ідентичності мешканців цих міст[1].

Важливою складовою формування національної ідентичності є культурна спадщина портових міст. Архітектурні пам'ятки, музеї, театри, історичні будівлі та інші об'єкти культурної спадщини зберігають пам'ять про минуле та формують уявлення про історичний розвиток регіону. Вони виступають не лише як туристичні об'єкти, але й як важливі елементи національної культури.

Крім того, портові міста були осередками розвитку освіти та науки. Тут відкривалися навчальні заклади, бібліотеки, наукові товариства, що сприяло поширенню знань і формуванню національної свідомості. Освітня діяльність у цих містах була спрямована не лише на підготовку фахівців, але й на виховання громадянської позиції та національної гідності. Не менш важливим є вплив портових міст на формування мовної та культурної політики. У багатонаціональному середовищі виникала потреба збереження власної мови та культури, що сприяло розвитку українського культурного руху. Саме в таких умовах формувалося усвідомлення важливості збереження національної ідентичності в умовах глобалізації та культурного різноманіття.

У сучасних умовах значення історії портових міст значно зростає. Події останніх років, пов'язані з воєнними викликами та соціально-політичними змінами, актуалізують питання збереження культурної спадщини та національної пам'яті. Портові міста, які зазнали значних руйнувань, стають символами стійкості, мужності та прагнення до відновлення. Вивчення локальної історії, зокрема історії портових міст, сприяє формуванню у молодого покоління почуття патріотизму, відповідальності за збереження культурної спадщини та усвідомлення власної ролі у розвитку держави. Це особливо важливо в освітньому процесі, де інтеграція локального матеріалу дозволяє зробити навчання більш змістовним і наближеним до реального життя [2].

Таким чином, історія українських портових міст є невід'ємною складовою формування національної ідентичності. Вона поєднує економічні, культурні, соціальні та історичні аспекти, що разом створюють основу для усвідомлення українцями своєї приналежності до єдиного народу. Збереження та популяризація цієї історії є важливим завданням як науковців, так і освітян, адже саме через пізнання минулого формується майбутнє нації.

Література:

1. Бабін Б. В., Плешко Е. А. До питання про відновлення прав України як прибережної держави в Чорному та Азовському морях. *Lex Portus*. 2017. № 4. С. 22–30. URL: <https://cutt.ly/PO8AKiv>

2. Про морські порти України: Закон України від 17.05.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

3. Серафимов В. В. Державна морська політика України: на шляху до оновлення. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Т. 1. С. 429–432.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-29>

МАЛА РОГАНЬ У ВІЙНІ: П'ЯТЬ ТИЖНІВ З ЖИТТЯ ОДНОГО СЕЛА

Харук А. І.

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії*

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
м. Львів, Україна*

Стратегічні воєнні операції, які є протяжними у просторі й часі, за детальнішого дослідження розпадаються на безліч локальних епізодів, кожен з яких так чи інакше впливає на перебіг усєї операції. Ієрархія таких епізодів є багатоступеневою. У нинішньому етапі війни за Незалежність України, який розпочався з широкомасштабного вторгнення військ РФ 24 лютого 2022 р., виокремлюють кілька стратегічних операцій, зокрема, першу стратегічну оборонну операцію Сил оборони України (24 лютого – квітень 2022 р.). Її складовою частиною була Харківська оборонна операція, розглянута мною в статті, опублікованій у 2023 р. [1]. Нинішня ж розвідка присвячена одному з локальних епізодів цієї операції – боям за село Мала Рогань.

Мала Рогань розташована на південний схід від Харкова, майже впригол до міста – за 4–6 км від Харківської кільцевої дороги (в районі Роганського житлового масиву/ХТЗ). Уздовж східних околиць Харкова з 24 лютого 2022 р. вела наступ російська 138-ма окрема мотострілецька бригада (ОМСБр). За свідченнями місцевих мешканців, російські війська з'явились у селі 25 [2] або 27 лютого [3]. Така розбіжність пояснюється характером бойових дій в перші дні війни: відсутність суцільної лінії фронту, маневрені дії невеликих мобільних